

59 ששינה הכתוב להזכיר משיחה בחלות ובלילה ברקיקין. אלא בהכרח
 60 שכוונת הכתוב שכן המצוה בדווקא, שחלות בבלילה ורקיקין
 61 במשיחה.
 62 שנינו במשנה: **פיצד מושחן כמין כי והשאר נאכל וכו'.** מבררת
 63 הגמרא: **מאי** (ו-מדו) **כמין** 'כי', משיבה הגמרא: **אמר רב כהנא,**
 64 **כמין** האות 'כי' בכתב **יונין**, והוא כצורת האות ט' בלשון הקודש
 65 וכעין הצורה שנוצרת כשמפריש אדם את האגודל מהאצבע.
 66 מביאה הגמרא שיטה החולקת בענין משיחת הרקיקין: **תנו רבנן,**
 67 **מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין** – מי שהתנדב מנחת
 68 מאפה שעליו להביא עשר חלות או עשר רקיקין, והוא הביא חמש
 69 חלות וחמש רקיקים וכשיטת רבי שמעון (במשנה לעיל סג) הסובר
 70 שרשאי לעשות כן. **מביא** המתנדב את לוג השמן שעליו להביא
 71 עם המנחה והוצאה, **הציזו לחלות והציזו לרקיקין**, וחלות בוללן
 72 ורקיקין מושחן – בחלות מקיים עם השמן מצות בלילה וברקיקין
 73 מקיים מצות משיחה, ותיחלה מושח את הרקיק בחצי לוג השמן על
 74 פני בולו – על כל הרקיק וחולק הוא על מה ששינו במשנתנו
 75 שמושחן רק כמין 'כי', **ושאר השמן** שנותר ממשיחת השמן מהזיזו
 76 לחלות – מצרפו עם השמן הנועד לבלילת החלות. **רבי שמעון** בן
 77 יהודה משום **רבי שמעון אומר**, מושחן לרקיקין כמין האות היונית
 78 'כי', **ושאר השמן** הנוותר מחצי הלוג שנועד לרקיקין, **נאכל לכהנים.**
 79 הגמרא מביאה ברייתא נוספת העוסקת במחלוקת לענין משיחת
 80 הרקיקין: **תניא אידך** – שנינו ברייתא נוספת, **רקיקין הפאים כפני**
 81 **עצמן** – כגון שהתנדב אדם להביא מנחת מאפה תנור ובחר להביא
 82 כולה מרקיקין, **מביא** המתנדב את לוג השמן ומושחן לרקיקין
 83 והזיזו ומושחן מהשמן שנותר בכלי, וכן חוזר ומושחן פעמים נוספות,
 84 עד שייכל כל שמן שבולו. **רבי שמעון** בן יהודה אומר משום רבי
 85 שמעון, מושחן לרקיקין כמין האות היונית כי, **ושאר השמן נאכל**
 86 **לכהנים.**

משנה

87 נאמר בתורה אצל מנחת מחבת (ויקרא ב ו) **פתות אתה פתים ויצקת**
 88 **עליה שמן מנחה הוא**, מפסוק זה למדים שלאחר שאפה את המנחה
 89 כדינה, יחלק אותה לפתיתים (חתיכות קטנות) ולאחר מכן מקיים בה
 90 מצות יצקה. במשנה שלפנינו ובמשנה הבאה יתבאר באיזה מנחות
 91 נוהג דין הפתיתה, וכיצד עושים זאת.
 92 **כל המנחות הנעשות בכלי שרת, טעונות פתיתה.**
 93

גמרא

94 מבררת הגמרא: **למעוטי מאי** איזה מנחה התכוין התנא למעט
 95 כששנה 'הנעשות בכלי', שמשמע מכך שאלו שאינן נעשות בכלי אין
 96 טעונות פתיתה. משיבה הגמרא: **אמר רב פפא, למעוטי שתי הלחם**
 97 **הבאים בחג השבועות, ולחם הפנים שמביאים מידי שבת ומניחים**
 98 **אותו על שולחן הזהב שבהיכל, ששתי מנחות אלו אינן נעשות בכלי**
 99 **שרת אלא בתנור, ומיעטן התנא שאינן טעונות פתיתה.**
 100 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור לכך: **תנו רבנן,** נאמר
 101 (שם) **פתות אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא**, ומשמעות
 102 הכתוב היא, שהטעם לדין פתיתה הוא משום ש'מנחה היא', ואם כן
 103 יש לרבות את כל המנחות לפתיתה. מבררת הברייתא: מאחר שיש
 104 ריבוי לכל המנחות, יבול – שמה תאמר שאני מרבה אף את שתי
 105 הלחם ולחם הפנים שגם בהן יהיה דין פתיתה, תלמוד לומר 'פתות
 106 אותה', שמשמע מתיבה זו מיעוט, אם כן בהכרח שלא בכל המנחות
 107 נוהגת הפתיתה, ומסתבר למעט את שתי הלחם ולחם הפנים שלא
 108 תהיינה טעונות פתיתה.
 109 הברייתא ממשיכה, ומבארת את המקור לדין ששינו לעיל (ע"ב). שכל
 110 המנחות טעונות יצקה מהשמן, מלבד מנחת מאפה תנור (ויש בה
 111 שתי סוגי מנחות, מנחת חלות ומנחת רקיקין): נאמר (שם) **פתות אתה**
 112 **פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא**, ומשמעות הכתוב היא, שהטעם
 113

1 ועל כן למדים, מה פאן במרחשת, יש דין מתי שמן בפלי לפני
 2 נתינת הסולת, אף להלן במחבת יש דין מתי שמן בפלי לפני נתינת
 3 הסולת, וכן למדים, מה להלן במחבת, נאמר שיש גם דין יצקה וגם
 4 דין בלייה, אף פאן במרחשת יש דין יצקה ובלילה.
 5 שנינו במשנה: חלות בוללן דברי רבי, והקמים אומרים, סולת.
 6 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את שיטות התנאים: **תנו רבנן,**
 7 נאמר (ויקרא ה ה) ואם מנחה על המנחת קרבנך סלת בלולה בשמן,
 8 כתוב זה מלמד שמנחה נבללת כשהיא סולת. רבי אומר, לאחר
 9 שנעשו חלות או בוללן, שנאמר (שם ד) 'חלות מצת בלולות
 10 בשמן', ומשמע מלשון הכתוב שהבלילה נעשית לאחר שנאפו
 11 לחלות. אמרו לו חכמים לרבי יהודה, והלא להמי תודה – לחמים
 12 הבאים עם קרבן התודה, גם נאמר בתן 'חלות מצות בלולת בשמן'
 13 (שם י"ב), והרי אי אפשר לבלולן כשהן חלות, אלא רק בעורן סולת,
 14 כפי שיתבאר בגמרא להלן, ומעתה יש לומר גם בשאר המנחות,
 15 שאף שנאמר בהם 'חלות בלולות' נבללות בעורן סולת. אלא ביצד
 16 עושה את המנחות, נותן שמן בפלי קודם לעשייתן – לפני שנותן
 17 את הסולת בכלי, ונותנה את הסולת בכלי, ונותן שמן עליה
 18 ובלולה, ולשה במים פורשים ואופה, ופותחה – מחלקה לפתיתים,
 19 ונותן עליה שמן לקיים מצות יצקה, וקומין.
 20 הברייתא מפרטת עתה את סדר הכנת המנחות לשיטת רבי: רבי
 21 אומר, כשהן חלות בוללן, שנאמר 'חלות בלולות בשמן', ביצד
 22 עושה בכל המנחות, נותן שמן בפלי קודם לעשייתה, ונותנה את
 23 הסולת בכלי, ולשה במים פורשים ואופה, ופותחה – מחלקה
 24 לפתיתים, ולאחר מכן נותן עליה שמן ובלולה, וחוזר ונותן עליה
 25 שמן לקיים מצות יצקה, וקומין.
 26 הגמרא מבארת מדוע אמרו חכמים שאי אפשר לבלול חלות תודה.
 27 מבררת הגמרא: **אי אפשר לבלולן כשהן חלות דקאמרי ליה** –
 28 שאמרו בברייתא לעיל רבנן לרבי, **מאי היא** – מה הטעם לכך.
 29 משיבה הגמרא: **אמר רבי שמואל בר רב יצחק, רביעית שמן היא**
 30 **– כמות השמן המיועדת לחלות ולרקיקין של התודה, היא רק רביעית**
 31 **הלוג, דהיינו שלבילת החלות יש רק שמינית הלוג, והיא אדך**
 32 **מתחלקת לכהן חלות, כלומר, לא שייך לבלול את חלות התודה**
 33 **לאחר אפיתן בכמות כל כך קטנה של שמן, משום שהן יבשות**
 34 **ובולעות. אלא בהכרח שאת הבלילה היה עושה בעודה סולת,**
 35 **וסולת שייך לבלול אפילו בכמות מועטת זו של שמן.**
 36 שנינו במשנה לגבי מנחת מאפה תנור: **החלות טעונות בלייה**
 37 **ורקיקין משיחה.** הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור לדין
 38 זה: **תנו רבנן,** נאמר במנחת מאפה תנור (שם ב ד) **חלות מצת בלולת**
 39 **בשמן ורקיקי מצות משיחה בשמן** ומכך שהזכרה בלילה אצל חלות,
 40 דורשת הברייתא, 'חלות בלולות' ולא רקיקין בלולין – יש מצות
 41 בלילה בחלות ואין מצות בלילה ברקיקין. וצריך דרשה לכך, משום
 42 ש'לולא דרשה זו, יבול הייתי לומר, והלא דין הוא – קל וחומר הוא,
 43 ומה חלות שאינן טעונות משיחה, מכל מקום טעונות בלייה,
 44 רקיקין שטעונות משיחה, וחמורים בזה מחלות, אינו דין שיהיו
 45 טעונות בלייה, תלמוד לומר 'חלות בלולות' ולא רקיקין בלולין.
 46 ומכך שנאמר משיחה אצל רקיקין דורשת הברייתא, 'רקיקין
 47 משיחה' ולא חלות משיחה – יש מצות משיחה ברקיקין ואין מצות
 48 משיחה בחלות. וצריך דרשה לכך, משום ש'לולא דרשה זו, יבול
 49 הייתי לומר, והלא דין הוא – קל וחומר הוא, ומה רקיקין שאינן
 50 טעונות בלייה, מכל מקום טעונות משיחה, חלות שטעונות בלייה
 51 וחמורות בזה מרקיקין אינו דין שתהיינה טעונות משיחה, תלמוד
 52 לומר 'רקיקין משיחה' מאי תלמודא – מה הכרח לדרוש כן, שכוונת
 53 שואלת הגמרא: **מאי תלמודא** – מה הכרח לדרוש כן, שכוונת
 54 הכתוב לומר שהבלילה נוהגת רק בחלות והמשיחה רק ברקיקין,
 55 שמה גילה הכתוב את הדין באחד מהם והוא הדין לשני. מתרצת
 56 הגמרא: **אמר רבא, לא לישתמיט ולכתוב חלות משיחה ורקיקין**
 57 **בלולין.** כלומר, לא יתכן שכוונת הכתוב שאין זה בדווקא, ובכל זאת
 58 בכל הפרשיות שעסקו בעניינים אלו (תצוה, צו, נשא) לא מצאנו

ביאורים למסכת סוטה דף לט עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

38 ואמר רבי תנחום אומר רבי יהושע בן לוי, שכאשר מצניעים הספר
 39 תורה בבית אחר, אין הצבור רשאים לצאת מבית הכנסת אפילו דרך
 40 פתח אחר, עד שיגמול ספר תורה מהבימה, ויניח במקומו. ושמאל
 41 אומר שאינם רשאים לצאת עד שיצא הספר תורה משם, ולא רק עד
 42 שינטל הספר תורה. ולא פליגי, הא שאמר רבי יהושע בן לוי הוא באופן
 43 דאיכא פיתחא אחרתא לבית הכנסת, שאז מותר לצאת דרך הפתח
 44 השני לפני הספר תורה, משעה שינטל הספר תורה כדי להוציאו. הא
 45 שאמר שמואל הוא באופן דליכא פיתחא אחרתא לבית הכנסת, ואין
 46 לצאת לפני הספר תורה מאותו פתח שעתידי לצאת בו, ולכן צריך להמתין
 47 עד שיצא. אומר רבא, החכם ששמו בר אחינא אספקרי לי - הסביר לי
 48 שמקור דינו של שמואל הוא מהפסוק "אחרי ה' אלהיכם תלכו",
 49 שלומדים מכך יש ללכת אחרי הספר תורה וללוותו, ולא לצאת לפניו.
 50 מבררת הגמרא, בזמן שהכהנים את העם, מה הן -
 51 המתברכים אומרים כדי להודות לה' על ברכותיו, ולהראות פסוקים
 52 בהם. אומר רבי ירמיה אומר רב חסדא, אומרים הם שלושה פסוקים כנגד
 53 שלושת הברכות, א. "ברכו ה' מלאכיו, גבורי כח עושי דברו לשמוע
 54 בקול דברו וגו'". ב. "ברכו ה' כל צבאיו, משרתיו עושי רצונו". ג.
 55 "ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו, ברכי נפשי את ה'".
 56 מבררת הגמרא, פסוקי דשבתא - בתפילת מוסף בשבת, שיש בה
 57 נשיאת כפים חדשה שאינה נהגת בחול, מה הן - המתברכים מחדשים
 58 ואומרים על נשיאת כפים זו. אומר רבי אסי שאומרים הם שלושה
 59 פסוקים אלו, א. "שיר המעלות, הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'
 60 העומדים בבית ה' בלילות וגו'". ב. "שאו ידיכם קדש בברכת כהנים,
 61 וברכו את ה'". ג. "ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה". שואלת
 62 הגמרא, מדוע הביאו פסוק שלישי במקום אחר, וליכא נמי במקום הפסוק
 63 השלישי, וברכה ה' מציון דכתיב בהוא עניינא - שנאמר בהמשך
 64 לשני הפסוקים הראשונים. אומר יהודה בריה דרבי שמעון בן שזי, מתוך
 65 שהתחיל בפסוקים הראשונים בברכותיו של הקדוש ברוך הוא, מסיים
 66 בפסוק 'ברוך ה' מציון' שעוסק בברכותיו של הקדוש ברוך הוא, ואילו
 67 הפסוק 'ברוך ה' מציון' אינו ברכה לקדוש ברוך הוא, אלא לישראל.
 68 מבררת הגמרא, בנשיאת כפים שמברכים הכהנים את העם במנחתא
 69 דתעניתא - במנחה בתענית ציבור, מאי אמרי המתברכים. אומר רב
 70 אחא בר יעקב, אומרים שלושת פסוקי רחמים אלו, בשעת ברכת כהנים
 71 שהיא עת רצון, א. "אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך". ב. "מקנה
 72 ישראל מושיעו בעת צרה, למח תהיה כפר ארצו וכאורח נטה ללון
 73 וגו'". ג. "למח תהיה באיש נדהם, כגבור לא יוכל להושיע, ואתה
 74 בקרבנו ה' ושמך עלינו נקרא, אל תחנו וגו'".

1 מה שהקמתהנו - שתסכים לברכתנו, ומסיימים בפסוק, "השקיפה
 2 ממציון קדשך מן השמים וגו' וברך את עמך את ישראל, ואת האדמה
 3 אשר נתת לנו, כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש".
 4 אומר רב חסדא, אין הכהנים, שידידים פרוסתו, ופושטין אצבעותיהם
 5 בשעת ברכת כהנים רשאים לבזוף קושרי אצבעותיהן כשאר בני אדם,
 6 עד שיתורו - שישוּבו פניהם מן הצבור. ועוד אומר רבי ירמיה אומר רבי
 7 חסדא, אין השליח ציבור תקורא לכהנים לברך רשאי לקרות להם
 8 'כהנים', עד שיכלה קול עניית 'אמן' של ברכת 'הטוב שמך מפי הצבור,
 9 משום ששני קולות אינם נשמעים כאחת. ואין הכהנים רשאים להתחיל
 10 בכרבה שלפני ברכת כהנים, עד שיכלה דיבור 'כהנים' מפי החזן תקורא
 11 אותו. ואין הצבור רשאים לענות 'אמן' על ברכת הכהנים, עד שתכלה
 12 ברכה מפי הכהנים. ואין הכהנים רשאים להתחיל בכרבה אחרת
 13 מברכת כהנים, עד שיכלה 'אמן' מפי הצבור.
 14 ואמר רבי ירמיה אומר רב חסדא, אין הכהנים רשאים להתחיל פניהם
 15 מן הצבור לאחר ברכתם, ולסובב פניהם למורת. עד שיתחיל שליח
 16 צבור ב'שים שלום', ואינו רשאי לעקור רגליהם מן הדוכן וליגוד
 17 למקומם, עד שיגמור השליח צבור ברכת 'שים שלום'.
 18 ואמר רבי ירמיה אומר רב חסדא, אין הצבור רשאים לענות אמן על
 19 ברכת הקורא בתורה, עד שתכלה הכרבה מפי הקורא. ואין תקורא
 20 רשאי להתחיל לקרות בתורה, עד שיכלה קול עניית 'אמן' על ברכתו,
 21 מפי הצבור. ואין המתרגם את הפסוקים רשאי להתחיל בתרגום, עד
 22 שיכלה הפסוק מפי הקורא. ואין תקורא רשאי להתחיל בפסוק אחר,
 23 עד שיכלה התרגום מפי המתרגם.
 24 אומר רבי תנחום אומר רבי יהושע בן לוי, המפטר בנביא צריך
 25 שיכרא בתורה תחילה - מפני כבוד התורה, להראות שהיא עיקרית.
 26 ואמר רבי תנחום אומר רבי יהושע בן לוי, אין המפטר רשאי להתחיל
 27 להפטר בנביא, עד שיגמול ספר תורה ויכרך בפרוכתו, כדי שיוכלו
 28 הגוללים לשמוע ההפטרה, ולא ידיו טרודים בגלילה.
 29 בזמן הגמרא נהגו לשמור הספר תורה בבית אחר ולהביאו משם לבית
 30 הכנסת, ולפני הקריאה היו פורסים בגדים נאים על התיבה, ומניחים את
 31 הספר תורה עליהם, ואחר הקריאה היו מסירים מהתיבה את הבגדים
 32 הללו. ואמר רבי תנחום אומר רבי יהושע בן לוי, אין שליח צבור
 33 שסיים את הקריאה ונטל את הספר תורה להצניעו בבית אחר, רשאי
 34 להפשיט את התיבה בצבור - כל זמן שהציבור בבית הכנסת, אלא
 35 מולין ספר תורה בליווי הציבור ומניחו בבית המיוחד לו, ואחר כך חזר
 36 לבית הכנסת ומפשיט את התיבה, ודין לו הוא מפני כבוד הצבור - שאין
 37 להרשים להתעכב בבית הכנסת עם הספר תורה.

המשך ביאור למסכת מנחות ליום שני עמ' א

10 הברייתא: תלמוד לומר, 'מנחה היא', שמשמע מתיבה זו מיעוט
 11 נוסף, ומאחר שיש בפסוק זה שתי תיבות שמשמעותן למעט, לכך
 12 ממעטים מדין יציקה את שתי מנחות מאפה תנור, חלות ורקיקין.
 13 מבררת הגמרא: מאי תלמודא - מה ההכרח לדרוש את המיעוט
 14 מיציקה למנחת מאפה תנור, אימא - שמא תאמר שבא הכתוב
 15 להוציא מנחת פהנים - מנחה שמביא כהן. שהרי יותר מסתבר
 16 למעט אותה, משום שאינה מוזכרת בפרשה זו (שם א) עם שאר
 17 המנחות, אלא מוזכרת במקום אחר (שם טו). ומנין למד התנא למעט
 18 דווקא את מנחת מאפה תנור האמורה בפרשה עם שאר המנחות.

1 לדין יציקה הוא משום ש'מנחה היא', ואם כן יש לרבות את כל
 2 המנחות ליציקה. מבררת הברייתא: מאחר שיש ריבוי לכל המנחות,
 3 יבול - שמא תאמר שאיני מרבה אף את מנחת מאפה תנור שתהיה
 4 טעונה יציקה, תלמוד לומר - מלמדנו הכתוב עליה שמו, שמשמע
 5 מתיבה זו מיעוט, אם כן בהכרח שלא בכל המנחות נהגת יציקה
 6 וולהלן יתבאר מדוע ממעטים דווקא מאפה תנור. מבררת הברייתא:
 7 שמא אוציא מכלל דין היציקה רק את החלות של מנחת מאפה
 8 תנור, ולא אוציא את הרקיקין של מנחת מאפה תנור, שהרי נאמר
 9 בתורה רק מיעוט אחד ומנין למעט שני סוגי מנחות, מתרצת

50 – מאכל העשוי מפירורי לחם, דאית בה פירורין בנות – כאשר יש
 51 בכל פירור לחם שיעור כזית, מברכינן עליה המוציא לחם מן
 52 הארץ, אבל אי לית בה פירורין בנות, מברכינן עליה בורא מיני
 53 מזונות, אף אם בכל הפירורים ביחד יש יותר מכזית.
 54 רב יוסף מבאר מהיכן למד דין זה: אמר רב יוסף, מנא אמינא לה –
 55 מנין למדתי לומר דין זה, דתנינא, הנה עומד ומקריב מנחות
 56 בירושלים, אמר ר' ר' ר' וכו' שהיינו וקנימנו וכו' ונלן לאכלן,
 57 אמר המוציא לחם מן הארץ. מבואר בברייתא שברכת המנחות
 58 היא המוציא. ותנן – ושנינו במשנתנו, כל פתיתים בכזית –
 59 שהיה פותת את המנחות עד שיהיה כל פתית בגודל כזית, נמצא
 60 מוכח, שעל פתיתי לחם בגודל כזית מברכים המוציא.
 61 אביי מקשה לרב יוסף: אמר ליה אביי לרב יוסף, ולתנא דבי רבי
 62 ישמעאל – ולפי התנא מבית מדרשו של רבי ישמעאל, דאמר
 63 מפרין – פותת את המנחות לפירורים קטנים עד שמחורין לסלקן –
 64 עד שיהיו בחזרה כסולת, הכי נמי דלשיתת לא מברך המוציא על
 65 המנחות, כיון שאין בפתיתים שיעור כזית. וכי תימא הכי נמי – ואם
 66 תרצה לומר שאכן כך הוא סובר, יהיה קשה על כך, והתנא – והלא
 67 שנינו בברייתא, ליקט מפולין בנות – אדם שליטת פירורים הפחותים
 68 מכזית וצירפם לחתיכה אחת בשיעור כזית, ואכלו בפסח, אם חמץ
 69 הוא, עגוש פרת, כדן האוכל חמץ בפסח, ואם מצה הוא –
 70 שפירורים אלו נאפו לשם מצת מצוה, אדם יוצא בהן ידי חובתו
 71 בפסח, דהיינו ידי מצות אכילת מצה בלילה הראשון. ומוכח שאף
 72 פירורים פחותים מכזית נקראים לחם, ואם כן יש לברך עליהם
 73 המוציא, וקשה על רב יוסף.
 74 מתרץ רב יוסף: הלא בברייתא של פסח פמאי עסקינו, בשעירין –
 75 שגיבול ולש את הפתיתים ביחד, עד שחיברם כאחד לכזית שלם, ולכן
 76 יש להם חשיבות לחם ויוצא בהם ידי חובתו בפסח, אך אין משם
 77 ראייה לחביצא שעסק בה רב יוסף.
 78 מקשה אביי אי הכי – אם אכן הפירורים מחוברים כאחד, היינו
 79 דקתני עליה – מה ששנינו על ברייתא זו, והוא שאכלן בכרי אכילת
 80 פרים, שהשני בברייתא הוא רק באופן שלא שהה באכילתו יותר
 81 מכזית אכילת חצי ככר, ואי בשעירין – ואם מדובר בשעירין לאחד,
 82 שאכלו מיבעי ליה – היה צריך להכתב בברייתא שאכלו בלשון
 83 יחיד ולא 'שאכלן' שהוא לשון רבים, ומכך שהברייתא נקטה לשון
 84 רבים משמע שעוסקת באופן שלא חיבר את הפירורים לחתיכה אחת,
 85 וחזרת הקושיא על רב יוסף, שמהברייתא מוכח שאף על פירורים
 86 פחותים מכזית מברך המוציא.
 87 מתרץ רב יוסף: אלא הלא פמאי עסקינו, כבא מלחם גדול –
 88 שהכבר שממנו באו הפירורים עדיין קיים, דהיינו שלא פתת את כולו,
 89 ומכיון שנשאר ממנו דבר חשוב, גם הפירורים מקבלים חשיבות אגב
 90 הככר שממנו באו, ולכן יוצא בהם ידי חובה בפסח. אבל בחביצא,
 91 מדובר שלא נותר חלק חשוב מהככר, ולכן אף שהפירורים באו
 92 מלחם גדול, מכל מקום מאחר שעתה אינו קיים, אם הפתיתים
 93 פחותים מכזית מברך מזונות.
 94 הגמרא מביאה שרב ששת ורבא חולקים על רב יוסף בזה. מבררת
 95 הגמרא: מאי הוי עליה – מדי הכרעת ההלכה בדין החביצא
 96 בפירורים הפחותים מכזית. משיבה הגמרא: רב ששית אמר, אפילו
 97 פירורין שאין בהן פתית מברך עליהם ברכת המוציא, ואף באופן
 98 שפתת את כל הככר שממנו באו הפירורים. רבא מוסיף תנאי בהלכה
 99 זו: אמר רבא, והוא דאיכא תורתא דהנמא עליהו – דווקא באופן
 100 שיש תואר ומראה של לחם על הפירורים שאין בהם כזית, אבל אם
 101 אין להם תואר ומראה של לחם אין מברכים עליהם ברכת המוציא.

1 מתרצת הגמרא: אמר רבה, איזהו דבר שצריך שני מיעוטין, הוי
 2 אמר זו מנחת מאפה תנור, שיש בה שני סוגים של מנחות, חלות
 3 ורקיקין, ובה יש להעמיד את שני המיעוטים.

משנה

4 משנתנו מבארת כיצד עושים את הפתיתה: מנחת ישראל ושצריך
 5 לקיים בה קמיצה, לאחר שאופה את החלות, קופל אחד לשנים
 6 ושנים לארבעה, כלומר, אחר שמקפל את החלה חוזר ומקפל פעם
 7 נוספת, ומבריל – מפריד את החלקים, ונמצא שעושה ארבעה
 8 פתיתים מכל חלה. מנחת פהנים, קופל אחד לשנים ושנים
 9 לארבעה, ואינו מבריל. והטעם לכך, כיון שעולה כולה למזבח ואין
 10 בה דין קמיצה, אין צורך לפתות אותה לחלקים נפרדים, ודי בכך
 11 שמקפל אותה כדי לקיים בה את מצות הפתיתה. מנחת בהן משיח
 12 – מנחה שהיה מביא הכהן גדול בכל יום, לא היה מקפלה.
 13 רבי שמעון אומר, גם מנחת פהנים – מנחה שהביאה כהן, וגם
 14 מנחת בהן משיח – מנחה שמביאה הכהן הגדול בכל יום, אין בהן
 15 פתיתה כלל, מפני שאין בהן קמיצה, והכלל הוא שכל שאין בהן
 16 קמיצה אין בהן פתיתה.
 17 עוד חולק רבי שמעון על תנא קמא: וכולן – כל החלות שיש לפותתן,
 18 פותתן בנותים – ממשיך ומקפלן פעם אחר פעם עד שיהיה כל אחד
 19 מהפתיתים בשיעור כזית, ולא כדברי תנא קמא שפותתן רק לארבעה
 20 פתיתים.

גמרא

22 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור לאופן הפתיתה: תנו
 23 רבנן, נאמר (ויקרא ב' 1) פתות אתה פתים וגו', יבול – שמה תאמר
 24 שפותתה רק לשנים, תלמוד לומר פתים, דהיינו שיש לעשות
 25 פתיתה נוספת. מבררת הברייתא: אי פתים – מאחר שאתה מרבה
 26 פתיתה נוספת, יבול – שמה תאמר שימשיך לפתות אותה עד
 27 שיעשה פירורין, משיבה הברייתא, תלמוד לומר פתות אותה
 28 פתים, ותיבת 'אותה' נדרשת למעט, אותה לפתיתים ולא פתיתה
 29 לפתיתים. כלומר שאין לפתות בלי הגבלה, אלא עושה בחלה
 30 פתות ופתים ולא יותר, הא כיצד – כיצד מקיים דין זה, מנחת
 31 ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה, דהיינו עושה פעמים
 32 בלבד פתיתה, ומבריל את החלקים. ממשכה הברייתא להביא את
 33 דיני הפתיתה: מנחת פהנים – מנחה שהביאה כהן, שאין קומצים
 34 אותה, אלא עולה כולה למזבח, קופל אחד לשנים ושנים
 35 לארבעה, ואינו מבריל, ומנחת בהן משיח היה מקפלה (וכו').
 36 ולא היה מבריל, כיון שמנחות אלו עולים כולם למזבח ואינן נקמצות
 37 אין צורך לשבר ולהפריד הפתיתים זה מזה.
 38 מקשה הגמרא על מה ששנינו בברייתא שמנחת כהן משיח היה
 39 מקפלה: והא אנו תנן – והרי אנו שנינו במשנתנו שלא היה מקפלה.
 40 מתרצת הגמרא: אמר רבה, אין כוונת התנא במשנה, שמנחת כהן
 41 גדול לא היה כופלה כלל, אלא כוונתו שאינו מקפלה לארבעה
 42 פתיתים, כמו בכל המנחות, אכל מקפלה לשנים, וכך גם כוונת
 43 התנא בברייתא שהיה מקפלה רק פעם אחת. והטעם לכך משום
 44 שנאמר ב' תופיני מנחת פתים, משמע שיש לעשותה רק שני
 45 פתים.
 46 שנינו במשנה: רבי שמעון אומר, מנחת פהנים ומנחת בהן משיח
 47 אין בהן פתיתה (וכו'), וכולן פותתן כזיתים. רב יוסף למד ממשנתנו
 48 דין לענין ברכת המוציא בפתיתי לחם: אמר רב יוסף, האי תביצא